

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Correlational Predictive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนของคู่สมรส การทำหน้าที่ของครอบครัว ความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของคู่สมรสและสัมพันธภาพในครอบครัวกับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นและอำนาจในการทำนายของการสนับสนุนของคู่สมรสและการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่ายจากมารดาคลอดปกติ ครรภ์ครบกำหนด และทารกสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อายุ 1-2 เดือน ซึ่งมารดานำมารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 จำนวนทั้งหมด 71 ราย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของมารดาและทารก แบบสอบถามความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น แบบสอบถามการสนับสนุนของคู่สมรส และแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัว เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (α) ของแบบสอบถามความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น แบบสอบถามการสนับสนุนของคู่สมรส และแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัว ได้เท่ากับ .87 .91 และ .85 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นมีอายุเฉลี่ย 17.30 ปี ($SD = 1.38$, range = 14-19) สามีมีอายุเฉลี่ย 21.18 ปี ($SD = 3.97$, range = 16-40) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 98.6) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 69.0) ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 49.3) รองลงมาทำอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 45.1) มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 80.3) ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 66.2) และไม่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมาก่อน (ร้อยละ 88.7) บุตรของกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 1.6 เดือน ($SD = .16$, range = 1-2)

เป็นเด็กผู้ชาย ร้อยละ 54.9 ส่วนมากเป็นบุตรคนแรก (ร้อยละ 94.4) น้ำหนักแรกเกิดเฉลี่ย 2,999.79 กรัม (SD = 259.79, range = 2,560-3,925) น้ำหนักปัจจุบันเฉลี่ย 4,685.35 กรัม (SD = 599.22, range = 3,100-6,000) และเป็นทารกที่เกิดจากการคลอดที่มีอายุครรภ์เฉลี่ย 38.46 สัปดาห์ (SD = .91, range = 37-40)

2. การสนับสนุนของคู่สมรสโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ย 64.63 (SD = 10.24) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านอารมณ์มีคะแนนเฉลี่ย 13.99 (SD = 1.82) ด้านการประเมินค่า/ ยกย่องมีคะแนนเฉลี่ย 15.52 (SD = 2.25) ด้านข้อมูลข่าวสารมีคะแนนเฉลี่ย 12.44 (SD = 3.10) และด้านสิ่งของและบริการ มีคะแนนเฉลี่ย 17.70 (SD = 3.25)

การทำหน้าที่ของครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ย 106.70 (SD = 9.78) และความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ย 103.42 (SD = 8.34)

การวิเคราะห์ความแตกต่างของความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นต่อข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ครอบครัว ลักษณะครอบครัว ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก เพศเด็ก และลำดับที่ของการเกิด คอความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นไม่มีความแตกต่างกัน ($p > .05$)

1. การสนับสนุนของคู่สมรสและการทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .306, p < .05$ และ $r = .488, p < .001$ ตามลำดับ) เมื่อพิจารณารายด้านของการสนับสนุนของคู่สมรสพบว่าการสนับสนุนด้านการประเมินค่า/ ยกย่องด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านสิ่งของและบริการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .256, p < .05, r = .336, p < .01$ และ $r = .252, p < .05$ ตามลำดับ) ส่วนด้านอารมณ์พบว่ามีสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

2. การสนับสนุนของคู่สมรส และการทำหน้าที่ของครอบครัวสามารถร่วมกันทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้ร้อยละ 24.1 ($R^2 = .241; F_{2,68} = 10.790, p < .001$) มีเพียงตัวแปรเดียวที่เป็นตัวทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด คือ การทำหน้าที่ของครอบครัว สามารถทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้ ร้อยละ 23.9 ($R^2 = .239; F_{1,69} = 21.615, p < .001$)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐาน ดังนี้

1. การสนับสนุนของกลุ่มสมรสและการทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่น

การสนับสนุนของกลุ่มสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .306, p < .01$) แสดงว่า เมื่อกลุ่มสมรสให้การสนับสนุนมารดาวัยรุ่นมากขึ้น จะส่งผลให้มารดาที่มีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกมากขึ้นด้วย อธิบายได้ว่า หากมารดาได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสมรสให้ความรัก ความเข้าใจ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ช่วยปรับประคับประคองจิตใจภรรยา ช่วยเลี้ยงดูบุตร ดูแลภาระงานต่าง ๆ ภายในบ้าน และหารายได้ให้กับครอบครัว ทำให้ส่งผลให้มารดาสนใจดูแลบุตร ทำหน้าที่มารดา และมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร ตั้งศิริ (2550) พบว่าการสนับสนุนจากกลุ่มสมรส สามารถช่วยให้มารดาวัยรุ่นมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่การเป็นมารดาได้ร้อยละ 54.3 และภาวดี ทองเผือก (2547) พบว่ามารดาในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เน้นการสนับสนุนจากกลุ่มสมรส มีคะแนนการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่การเป็นมารดาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธอฮิตส์ (Thoits, 1982) ที่พบว่าการสนับสนุนของกลุ่มสมรสที่มีส่วนร่วมกับภรรยาในการเลี้ยงดูบุตรมีคุณค่าที่จะทำให้มารดาสามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .488, p < .001$) หมายความว่า สมาชิกในครอบครัวที่มีการทำหน้าที่ที่เหมาะสมจะส่งผลให้มารดาวัยรุ่นมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกมาก ในการศึกษาครั้งนี้ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยาย (ร้อยละ 66.2) คืออาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมของตนเองหรือกลุ่มสมรส ถึงแม้ว่าจะแยกครอบครัวออกไปแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกันกับครอบครัวเดิมของตนเอง หรือครอบครัวของสามี การที่มารดาวัยรุ่นอยู่ในครอบครัวขยาย ซึ่งมีสมาชิกอยู่ร่วมกันหลายคนทำให้มารดาวัยรุ่นได้รับความช่วยเหลือ ได้รับคำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรทำให้มารดาวัยรุ่นเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ มั่นใจในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ จินดารัตน์ สิริรัตนปทุม (2550) ที่พบว่าในระยะหลังคลอดบุตร 4 สัปดาห์ของครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมพัฒนากิจครอบครัวมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติบทบาทการเป็นมารดาบิดา

สัมพันธ์ภาพกับเครือข่ายในระยะเวลาหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาลตึก
สูติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การสนับสนุนของกลุ่มสมรสและการทำหน้าที่ของครอบครัวสามารถทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้

ผลการวิจัย พบว่า ตัวทำนายทั้งสองตัวคือการสนับสนุนของกลุ่มสมรส และการทำหน้าที่ของครอบครัวสามารถร่วมกันทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้ร้อยละ 24.1 ($F_{2,68} = 10.790, p < .001$) แต่การทำหน้าที่ของครอบครัว เป็นตัวทำนายเพียงตัวเดียวที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($B = .392; t = 3.634, p < .01$) และสามารถทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้ ร้อยละ 23.9 ($R^2 = .239; F_{1,69} = 21.615, p < .001$) ทั้งนี้ก็ปรากฏได้ว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีความเหมาะสมจะทำให้มารดาวัยรุ่นมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนสามารถเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองได้ ในขณะที่ยังผูกพันอยู่กับครอบครัว ซึ่งความสมดุลของสองสิ่งนี้จะทำให้สมาชิกในครอบครัวพัฒนาได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าครอบครัวใดมีคะแนนในระดับน้อยมากแสดงว่าสมาชิกในครอบครัวมีความเป็นตัวของตัวเองสูงเกินไปทำให้ต่างคนต่างอยู่ ความผูกพันและความร่วมมือกันมีน้อยทำให้การทำหน้าที่ครอบครัวไม่สมดุล ในทางตรงกันข้ามถ้าครอบครัวมีคะแนนสูงมากก็จะทำให้เกิดความจรรีกรักคิดถึงครอบครัวมากเกินไป เห็นพ้องต้องกันทุกอย่าง จนไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง เป็นผลให้สมาชิกมีพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์ สังคมบกพร่องด้วยเช่นกัน (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544) ซึ่งครอบครัวกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 66.2) ที่ประกอบไปด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่ร่วมกับลูกหลานและมีความผูกพันในระบบเครือญาติ การที่มีญาติพี่น้องมาอาศัยอยู่ด้วยกันจึงทำให้มีความเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือต่อกัน ส่งผลให้มารดาวัยรุ่นมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกได้เหมาะสม

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 103.42 ($SD = 8.34, range = 83-120$) คะแนนอยู่ในระดับมาก นอกจากการทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมแล้ว อาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีอายุเฉลี่ย 17.30 ($SD = 1.38, range = 14-19$) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย เป็นระยะที่มีเจริญเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างเต็มที มีการแสดงออกทางอารมณ์มั่นคงมากขึ้น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงรับรู้บทบาทของตนเอง มีความเป็นอิสระในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ก่อนข้างยอมรับการให้คำแนะนำได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับคำแนะนำต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองได้ (สกุณา บุญนรากร, 2551) และมารดาวัยรุ่นมีการศึกษาอยู่ในระดับ

มัธยมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 69.0) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในความรู้ด้านการดูแลบุตร ได้สะดวกยิ่งขึ้น มีความสามารถในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลบุตรได้ด้วยตนเอง ทั้งจาก หนังสือ วารสาร สื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้มีทางเลือกที่เหมาะสมกับการดูแลบุตร ของตนเองได้ จึงทำให้มารดาวัยรุ่นมีความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกมาก สอดคล้อง กับการศึกษาของจำเรียง สุขคำเนิน (2550) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 - 19 ปี ร้อยละ 88.1 เป็นระยะที่จะพัฒนาเข้าสู่ผู้ใหญ่ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิด ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่มากขึ้น มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรผ่านมาระยะหนึ่ง จึงมั่นใจใน ความสามารถเกี่ยวกับการดูแลบุตร มีการสังเกตและตอบสนองความต้องการของบุตรได้อย่าง เหมาะสม

ข้อจำกัดในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัว ขยาย ดังนั้นในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปอภิปรายในการศึกษาถึงลักษณะกลุ่มตัวอย่างแตกต่างไป จากนี้ จึงต้องรอบครอบและระมัดระวังในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับพยาบาลผู้ปฏิบัติการ พยาบาลเด็กชั้นสูงและผู้ที่มีหน้าที่ดูแลสุขภาพเด็ก ดังนี้

1. พยาบาลควรส่งเสริมการทำหน้าที่ครอบครัวและให้บุคคลในครอบครัวของมารดา วัยรุ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด รวมทั้งให้ตระหนักถึง ความสำคัญของการทำหน้าที่ของครอบครัวในการส่งเสริมมารดาวัยรุ่นให้มีความไวในการ ตอบสนองต่อสัญญาณทารก เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการทารกตามช่วงวัย
2. พยาบาลผู้ปฏิบัติการเด็กชั้นสูง ควรจัดกิจกรรมให้มีการเยี่ยมบ้าน โดยเฉพาะบ้านที่มี ทารกแรกเกิด เพื่อประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัว และวางแผนส่งเสริมการทำหน้าที่ของ ครอบครัว ในการสังเกตและส่งเสริมมารดาให้มีความไวในการตอบสนองสัญญาณทารก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาใน เรื่องการส่งเสริมความไวในการตอบสนองสัญญาณทารก ดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกในกลุ่มอื่นที่แตกต่างออกไป เช่น มารดาที่อายุมาก เด็กที่มีภาวะแทรกซ้อน ซึ่งอาจส่งผลให้มารดามีความวิตกกังวลมากจนทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อสัญญาณทารกได้

2. ศึกษาแบบทดลอง เช่น ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัวของมารดาวัยรุ่นต่อความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารก เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการทำหน้าที่ของครอบครัวสามารถทำนายความไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารกของมารดาวัยรุ่นได้ จึงควรให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการดูแลการตั้งครรภ์ หลังคลอด เพื่อส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นมีความอบอุ่น มั่นใจ มีความพร้อมเป็นมารดาที่สามารถไวในการตอบสนองต่อสัญญาณทารก